

محمد مراد

مختصر تاريخ عمومى

مؤلفى حضرت تلىرىناڭ، خصوصى رخصتبله.

ناشرى:

مؤلفى كىتابى

قزاندە، شرف مطبعەسى ۱۹۰۷ يىل.

Казань.
Электротипографія ШУРАФЪ.
1907 г.

بسم الله الرحمن الرحيم

عالمناڭ خالقى اولان جناب الله حمد و ثنا و اوامرىنى
بنى آدمه تبليغه مأمور رسوللرناڭ سىدى بولنان حضرت
محمد المصطفىه صلاة و تحايا كمال حرمت و تعظيم ايله
عرض و تقديم اولندقدن سوڭره بيان مقصده مباشرة
اولنور.

مقدمە

فن تارىخ

«تارىخ عمومى» بتون عالمك وخصوصيله انسانلر كچمش احوالندن جث ايدن بيوك بر فندير. انسانك تارىخ عمومى فنندن ايتدىكى استفاده پك چوقدر چونكه تارىخ كچمش آدملر ك هر احوالندن جث ايدەرك فنا آدملردن ايكرنديرر (۱) واپى آدملره ايمرنديرر (۲) وبو وجهه اخلاق واطوارمى اصلاح ايدر.

حكومت مأمورلرى تارىخدن هر، كسدىن زياده استفاده ايدرلر چونكه تارىخ ك زياده ممالكك ادارەسندن جث ايدەرك حسن ادارە ايله سوء ادارەنك يوللرىنى كوسترر.

تارىخ كچمش آدملردن جث ايتمك ايچون آنلردن قالمش آثاره محتاجدر وآنلر ك احوالنى مابين ميدانده آثار بولنمازسه تارىخ دى جث ايتمكدن عاجز قالير.

بونك ايچوندركه تارىخ دنيايه كلمش بوغجه اقوامدىن يالگىز قفقاس جنسنىك—يعنى رنكلرى بياض اولان انسانلر ك احوالنى وكچمش بوغجه زماندىن يالگىز ايكى اوچ بيك سنەلك وقوعاتى شاملدر.

تارىخجه بو قدر مهم اولان آثار اوچ نوعدر:

اولا.— آثار مضبوطه—مثلا كتابلر كى.

ثانيا.— آثار منقوله—مثلا آغزدىن آغزه نقل اولنه كلان حكايەلر كى.

ثالثاً. — آثار عتيقه—مثلا اسكى زمان آدملىرىدىن قالامە بىنالىر
ھىكللر، سىلاھلر وسائىرە كىي. كىتابلر و بىنالىر وسىلاھلرى اخقى «تەمدىن»
ايتەش بىر قوم بىراقە بىلەن. تارىخىڭ يالگىز قىسقاس جىنىسدىن بىتە ايتەدىكى
دخى يالگىز او جىنىسك ترقى وتەمدىن ايدىرك آثار بىراقىدىغىدىن ايلرى كەمشىدەر.
ھەر مىلت بىيوك واقەلەرڭ بىرىنى «مبدا تارىخ» اخذا ايدىرەك
بالجەلە وقوعاتك زمان وقوعىنى مذكوز وقەيە تىپىق ايلە بولورلر. (۱)
مثلا اهل اسلام طرفىدىن اخذا اولنان مبدا تارىخ ياخود «رأس تارىخ»
رسول الله (صلى الله تعالى عليه) افندىمىزك مكە مكرمەدىن مەدىنە منورەيە
ھىجرتلەيدىر. مىلاد عيسى عليه السلام ھىجرتىدىن آلتى يوز بىكرمى
اىكى سەنە مەقدەم واقع اولدىغىدىن مىلاد تارىخى «قبىل الھىجرە ۶۲۲»
(ياخودق ۶۲۲). جەلە ايلە افادە اولنور.

تارىخ عەومى «قرون اولى» و «قرون وسطى» و «قرون اخىرى»
نامىلە اوچ بىيوك قىسمە تەقسىم اولنور.

قرون اولى خلىقت عالمىدىن غىربى رومە ايمپىراتورلغىڭ انقراضىنە
قدىر اولان مەدىدىن بىتە ايدىركە غىربى رومە ايمپىراتورلغى ھىجرتىدىن
۱۴۶ سەنە مەقدەم انقراض بولمىشىدەر.

قرون وسطى مذكوز رومە ايمپىراتورلغىڭ انقراضىدىن
استانبولك عثمانلىلەر طرفىدىن فتىحنە قدىر اولان زماندىن بىتە ايدىر.
استانبولك فتىحى ايسە ھىجرتىدىن ۸۳۱ سەنە صوگىرە واقع اولمىشىدەر.
يعنى قرون وسطى ۹۷۸ سەنەلك احوالدىن باھىشەر.

قرون اخىرى دخى استانبولك فتىحنىدىن زمانەزە قدىر اولان
مەدىدىن بىتە ايدىر

تارىخىدە «قرن» ياخود «عصر» دىيە مبدا تارىخ اعتبارىلە ھەر
يوز سەنەلك مەدە دىنور.

برنجی .فصل

قرون اولی

(ق ۴۷۶۰ - ق ۱۴۶)

تاریخ مقدس. آسیه. مصریلر. اقوام سامیه. ایرانیلر. یونانیلر. روسه لیلر.

برنجی باب.

تاریخ مقدس

(ق ۴۷۶۰ - ق ۱۵۹۸)

خلقت و طوفان. اجناس والسنه. حضرت ابراهیم و ذریتی. حضرت یوسفی.
بنی اسرائیل. حضرت موسی. حکام وملوک.

خلقت و طوفان - کتب مقدسه الهیه دیورکه جناب الله دنیایی

یوقدن یاراتمشدر. ارض وسما یارادیلوب ارضه برکت ویرلمش
وسما کونش و آی وییلدیزلر ایله دونادلمشدر. (۱) بوندن سوگره
دنیاده بولنان مخلوقات واک نهایت انسان-یعنی حضرت آدم علیه
السلام- یارادلمشدر. (ق ۴۷۶۰).

ذی روح اولان مخلوقاتک کافہسی ایچون برر آرقه داش (۱) یارادلدیغی حالده ابتدا حضرت آدم (ع) یالکز برافلمشیدی. فقط بر مدت سوگره جناب خالق حضرت آدم ایچون آرقه داش اولمق اوزره حضرت حوا علیها السلامی یاراتمشدر.

حضرت آدم ایله حضرت حوا (ع) ابتدا جنتده اقامت ایدرلر ایدی، لکن جنتک ایکن ابلیس لعینه اویوب (۲) حق تعالی حضرتلرینک امرینی اونومش اولدقلرندن حضرت جنرائیل واسطه سیله جنتدن اخراج اولنمشلردر. دنیاده موجود انسانلرک کافہسی حضرت آدم (ع)ک ذریتیدر. حضرت آدمک مخدوملرندن (قابل) بر منازعه آره سینک برادری هابلی قتل ایلمشدر. بونک ایچون قابل ذریتی دخی بر طاقم فلاکتلره اوغرامشدر.

حضرت آدم (ع) دن سوگره نبوت اوغلی حضرت شیث (ع)ه و آندن سوگره حضرت ادریس (ع)ه و آندن سوگره دخی حضرت نوح (ع)ه توجیه اولنمشدر.

حضرت نوح (ع) زماننده «طوفان» واقع اولمشدر. انسانلر جناب اللهک امرلرینه و پیغمبرلرک بصیحتلرینه باقمایوب دینسزلاکه صاپدقلرندن (۳) تأدیب و تربیه یه شایان (۴) اولمشدر. بونک ایچون حق تعالی طوفان بلیه سنی کوندروب جهل سنی محو ایتمشدر. طوفانندن یالکز حضرت نوح علیه السلام ایله تبعه سندن تخمیناً یتمش کشی قورتلمشدر. چونکه حضرت نوح جناب حقک امریله بر کمی انشا ایدرک طوفان اثناسنده کمی یه التجا ایتمشیدی.

(۱) ایدیش.

(۲) اییهر. (۳) اوریلدکلرندن. (۴) مستحق.

اجناس والسنه - حضرت نوح عليه السلامنا، حام، سام، يافث اسمنا اوچ مخدومي وار ایدی. طوفانندن طولای بوش قالمش اولان یر یوزینی تکرار، اعمار و اسکان ایدن بوتارک ذریتلری در. ترکر، ایرانیلر، یونانیلر، رومه لیلر و علی العموم اوروپالیلر یافث بن نوح ذریتیدر.

عربلر، آثوریلر، کلدانیلر، فنیکه لیلر، یهودیلر، مصریلر سام بن نوحندن، زخیلر دخی حام بن نوحندن ظهور ایتمشدر. طوفان بلیه سیناڭ دهشتی بر خیلی زمان انسانلر طرفندن اونودلمیوب حق یولنده حرکت ایتلرینی موجب اولمشدر. فقط مرور زمان ایله جمعیتنه ینه او امر الهیه اطاعتسزک کیرمشدر. حتی دنیاده بولنان حکمدارلردن بعضلری (الله) لقی دعواسیله هر نوع عصیانلره باشلامشدر. مثلا بابل طرفنده حکومت ایتمکده بولنان نمرود جناب خالقه قارشى عصیان ایتمش و گویا دنیایه بر دها طوفان کوندرلدیگی حالده خلاص اولمق ایچون غایت مرتفع (سمایه قدر) بر قله انشا ایتمگه قیام ایله مشدر. جناب حق قله پی انشالیدن عملنڭ لسانلرینی تبدیل ایتدیکندن جمله سی دارمه دارغین (۱) اولمشدر. قله دخی بر صاعقه واسطه سیله ییقلمشدر. دنیاده لسانلر بوندن چوغالمشدر.

بو وقعه تاریخلرده «تفرقة بابل» نامیله معروفدر.

حضرت ابراهیم و ذریتى - انسانلرک قسم کلیسی

نمروده اویوب عصیان یولنی طوتدقلرندن واجب تعالی حضرتلرینڭ امریله حضرت ابراهیم علیه السلام نمرود نزدینه (۲) کلوب آنی

طریق سلامتہ دعوت ایتمشدر. نمرود ایسه دعوت ونصیحتہ قارشى جبر و تحقیر ایلہ جواب ویرمش و حتی حضرت ابراهیم علیهنه سوء قصد ایلمشدر. بو وجهله خلق مبعوث الهى یه اطاعت ایتمدکلرندن جناب حق دخى حضرت ابراهیمه نمرودك زير حکمنك بولنان کلدانستاندن چیمهسى ایچون امر ویرمشدر.

حضرت ابراهیم ابتدا اورفه جوارینه و بعده برادر زادهسى حضرت لوط ایلہ برابر ارض مقدسه کلمشدر. حضرت ابراهیم ارض مقدسه نشر هدايتله مشغول ایکن وحى نازل اولوب «کنديسنك بيوك بر ذريت صاحبى اوله جفى و ذريتنگ عند الله الك مقبول بر ملت اوله جفى و ارض مقدساك ایلریده آنلره ویریله جكى» بیلدیرلمشدر.

بر آرهلقي حضرت ابراهیم ایلہ حضرت لوط برى برندن آیریلوب حضرت لوط بلاد سدوم اوزرینه کیتمش و بلاد مذکورده نشر هدايتله مشغول اولمشدر. لیکن بلاد سدوم اهالیسى افعال شنیعهیه مبتلا وعاصی بر قوم اولوب حضرت لوطی حسن قبول ایتمدکلرندن اوزرلرینه «بلا یغموری» یاغدیرلمشدر. بلاد سدوم یره باتمش و یرلرنده شمديكى «بجر لوط» حاصل اولمشدر.

حضرت لوطدن آیرلمش اولان حضرت ابراهیم (ع) ارض مقدسك جنوب طرفنك طولاشوب (۱) نشر هدايت ایدر ایکن قیتلق (۲) واقع اولمشدر. مصر قطعہسى نیل مبارک سایهسنده (؟) شمديكى وقتده یاغموره محتاج اولمديغى کبى اسكى وقتلرده دخى محتاج دکلدى. بونك ایچون یغمورسنزلقدن سائر یرلرده قیتلق اولورسه

(۱) ٲه یله نوب، گیزوب، (۲) آچلق.

هر كس ذخيره آلمق ايچون مصره كيدر ايدى. ابراهيم عليه السلام دخی بو وجهله مصره عزيمت ايتمش ايكن زوجهسى (ساره) مصر حكمدارى طرفندن توقيف ايدلمشدر. فقط عنایت باری ايله حضرت ابراهيم (ع) ساره ي كرى آلدقن باشقه نهایت درجهده قورقمش اولان (سبب؟) حكمدار دخی كوگلى ياپمق (۱) ايچون (هاجر) اسمنده بر جاريه تقديم ايتمشدر.

ساره دن شمدي يه قدر بر اولاد دنيايه كلمه مش ايدى. حال بوكه كنديسنك بر ذريت صاحبي. اوله چغى جناب حق طرفندن حضرت ابراهيمه دفعاتله وعد و تبشير اولنمش ايدى. بونك ايچون حضرت ابراهيم دخی پك زياده مراق ايديه يور ايدى. نهایت ابراهيم (ع) ساره نك موافقتيله هاجرى استفراش ايتمش و بوندن حضرت اسماعيل عليه السلام دنيايه كلمشدر. اون اوچ سنه سوگره ساره دن دخی حضرت اسحق عليه السلام دنيايه كلمشدر (ق ۳۶۵۳)

حضرت اسماعيل حضرت ابراهيم (ع) طرفندن حجاز طرفلرينه كوندريلوب (؟) اوراده بيومش و سوگره پديريله كعبه شريفى بنا ايلمشدر. حضرت اسحاق (ع) ايسه پديرينك ياننده قالمشدر. بر آرهلق جناب خالق حضرت ابراهيم نك كنديسنه اولان صداقت و اطاعتنى تجربه ايچون اوغلنك قربان ايدلمسنى طلب ايتمش و حضرت ابراهيم عليه السلام دخی همان اجر اسنه تشبث ايلمشدر. لکن چاق اوغلنك بوغازينى كسمه مشدر. بوسره ده جنتدن بر قوچ (۲) كوندرلمش اولديغندن ابراهيم عليه السلام دخی مذکور قوچى قربان ايتمشدر.

حضرت ابراهيم عليه السلام دن سوڭره رياست ونبوت حضرت اسحاق عليه السلامه وآندن سوڭره كوچك مخدمى حضرت يعقوبه كچمشد. حضرت يعقوب ايسه اون ايكي اولاد ذكوره مالك ايدى. بنى اسرائيلك مركب اولديغى اون ايكي سبط دخى حضرت يعقوبك اون ايكي اولاددن ظهور ايتمشد.

حضرت يوسف - حضرت يعقوب عليه السلام اولادى ايچنك ك زياته حضرت يوسف سور ايدى. چونكه يوسف عليه السلام انسانلر ك گوزلى بولنديغى كى اخلاقي دخى امثالسز ايدى. بيوك برادرلرى بونك ايچون حضرت يوسفنى قسقانيرلر (۱) وسومزلر ايدى. بر كون اولاد يعقوب قيره چيقمش ايكن حضرت يوسفنى قويويه آتمشله وكوملكنى قوزنى (۲) قاننه بولايهرق «يوسفنى قورد (۳) يدى» قوليله پدرلرى يعقوب عليه السلامه كيترمشله در.

بوصره ده (۴) مصره كيتمك اولان بركار وان حضرت يوسفك بولنديغى قويونك اوگندن (۵) كچر ايكن صو آلق ايچون قويويه قوفه (۶) اينديرمشله ايدى. حضرت يوسف دخى قوفيه صاريلوب چيقمشدر، تجارلر ابتدا حيرت ايچنده قالمشله ايسه ده سوڭره حضرت يوسفنى مصره كتوروب صاتمغه قرار ويرمشله و ذاتاً حضرت يوسف پك كوزل بولديغندن چوق پاره قزانه چقلىرى اميدى ايله سوينمكه باشلامشله در. حضرت يوسفى مصره مصر ملكنك وزيرينه ساتلمشدر. لكن بر مدت سوڭره وزيرك زوجته سى (زليخا) حضرت يوسفه عاشق اولوب حضرت يوسفدن دخى قارشيلق كورديكندن (۷)

(۱) كونه شورلر. (۲) قوى بالاسى. (۳) بورى (۴) آراد. (۵) آلندن.

(۶) چيلك. (۷) محبتيه قارشى اوز طرفندن رضالق كورستمكندن.

افترا ایدەرك حضرت يوسفى حبس ایتدیرمشدر. حضرت يوسفى عليه السلام اذن الهى ايله رؤيا تعبیر ایدر ایدی. حبسخانهده ایکن حکمدارک قرناسندن برینگ رؤیاسنى تعبیر ایتمش ایدی. بر خیلی مدت سوگره ملکک کوردیکى رؤیايى کیمسه تعبیر ایلەمدیکندن قرنادن اولان مذکور ذات حضرت يوسفى خبر ویرمش وملك دغى حضرت يوسفى حضورینه جلب ایتمشدر.

مصر ملکى زؤیاسنده یدی سهر اینکک(۱) یدی ضعیفی اینک طرفندن یوتلدیغنى کورمش ایدی. حضرت يوسفى (ع) بونک یدی سنه فوق العاده فیض وبرکندن سوگره قیتلق اوله جغه اشارت اولدیغنى خبر ویرمشدر. ملک بو تعبیردن منون اولوب حضرت يوسفى حبس خانهدن چیقارمش و مشار الیهى کندیسنه وزیر تعیین ایدەرك برکتلى اولان یدی سنه محصولاتنک فضلەسنى برکتسز یدی سنه ایچون انبارلرده محافظه مأمور ایتەمشدر. يوسفى عليه السلام چيفتچیلرى(۲) حمایه ایدەرك چوق اکین اکدرمش. بو صورتله جمع اولنان ذخیره برکتسز اولان یدی سنه اثناسنده(۳) عموم مصر مالکنى اداره ایتدکن باشقه ممالک متجاورهه دغى بر خیلی مقدارى صانلمشدر. بو سایهده مصر پک زیاده معمور اولمشدر.

قیتلق(۴) اثناسنده أرض فلسطین اوزرنک ساکن اولان اولاد ابراهیم علیه السلام دغى بیوک صیقندی(۵) ایچنده اولوب حضرت یعقوب(ع) اوغللارینى ذخیره آلق ایچون مصره کوندرمش ایدی بونلر مصرده حضرت يوسفى راست کلمشدر. حضرت يوسفى برادرلارینى طانیهش ایسهده انلر کندیسنى طانیه مامشدر. يوسفى(ع) برادرلارینه پک چوق التفات ایتمش

(۱) صغر. (۲) ایگوت ایگوچیلر. (۳) آراسنده. (۴) قطلق. (۵) اوگایسزلق.

فیأثله (۱) ذخیره ویرمشد. برخی سفرده کندیسنی طانیتدر مامش
ایسهده ایکنجی دفعه کلکاری وقت اغلایه رق بویونلرینه صارلمش
وکندیسنی حقنده اجرا ایتدکلری قباعتی عفو ایله مشدر.

یوسنی علیه السلام مندار کافی اراضی و یروب پدر و برادر-
لرینی وافر باسیله تعلق اتنی مصره جلب ایده رک اوراده اسکان
ایتد مشدر. حضرت یعقوب (ع) سودیکی مخدمیله ملاقات ایتدکن
صوگره مصرده وفات ایتد مشدر. فقط وصیتی موجب نه ارض فلسطینه
اجدادینک یاننده دفن اولن مشدر.

بنی اسرائیل - اولاد یعقوب تواریخده « بنی اسرائیل »

نامیله معروفدر. بوده حضرت یعقوب علیه السلامه جناب حق طرفندن
ویریلان «اسرائیل» لقبندن ایلری کلمشدر.

بنی اسرائیل مصرده ایکی یوز اون بیش سنه اوتورمش و بو
مدت ظرفنده چوغالوب (۲) بیوک بر قوم اولمشدر. بنی اسرائیل
ابتدا مصر یلردن حرمت و رعایت کورمشلر ایسهده صو کره لری
مصر یلر بنی اسرائیلک چوغالما سندن اورکه رک حقلرنده هر درلو
ظلملر اجرا ایتمه که باشلامشدر. حتی بر آرهلق مصر یلر بنی
اسرائیلک مقدارینی آزالتمق ایچون اسرائیلیلر ایچنده طوغان بتون
ارکک چوققلمق قتل ایتمه که باشلامشدر. حضرت موسی علیه
السلام دخی بو صرده دنیایه کلش اولوب انجق حکمت مخصوصه
الهیة سایه سنده قورتیله بیلمشدر.

بنی اسرائیل مصرده طاقتسز قالنجه جناب حقندن امداد استرحام

(۱) بها. (۲) آرتوب، کوبه یوب.

ایتمشله. حق تعالی حضرتلری بنی اسرائیلی مصردن اخراج ایله ارض موعوده کتورمک ایچون حضرت موسی علیه السلامی مأمور ایله مشدر.

حضرت موسی- موسی علیه السلام دنیایه کلدیکی وقت مصریلر بنی اسرائیل ایچنک طوغان ارکک چوجقلری کسمکک ایدیلر. والدهسی موسی علیه السلامی قورتارمق ایچون بر مدت مشار الیهی کیزلی بسله مش، لکن صوگره بو ایشی بیره میه جکنی (۱) آکلایه رق چوجوغی یدالهی یه تسلیم ایتمکک قرار ویر مشدر.

حضرت موسی بر صندوقه ایچنه قونیلوب نیل مبارک صوینه صالیویرلماش ایدی. بو صروده نیل کنارنده ییقانمقده (۲) اولان مصر حکمدارینک زوجهسی صندوقه بی کوروب طوتوش وایچنده بولنان حضرت موسی بی آلوب سرایه کتور مشدر. بووجهله حضرت موسی سرایده بیومش وپک گوزل ترییه اولن مشدر

حضرت موسی علیه السلام والدهسی واسطه سیله کندیسنگ بنی اسرائیل ملتته منسوب اولدیغنی اوکرنمش اولدیغندن هم جنسلرینک مصرده اوغرادقلری فلاکتدن پک زیاده مضطرب ایدی والدن کلدیکی قدر آنلری حمایه ایتمککن کرى طورماز ایدی. بوندن طولایى مصریلرک شهبه لرینی دعوت ایدیکندن حضرت موسی مصری ترک ایدهرک حجاز طرفنده بولنان حضرت شعیب نزدینه کیدوب بر مدت اوراده اوتورهش و حضرت شعیبک کریمه سنی تزوج ایله مشدر. حضرت شعیبک توصیه سیله بنی اسرائیلی مصردن اخراج ایچون بر چاره آرامق اوزره مضره طوغری حرکت ایدهرک سویش جوارنده بولنان (طورسینا)

(۱) بولدرآلمایه چغینی. (۲) یوونمقده.

یہ کلدیکی وقت کندیسنه وحی نازل اوامش و طرف باریدن بنی اسرائیلی مصر دن چیقاروب ارض موعوده کتورمک ایچون مامور اولمشدر . مصر فرعونى حضرت موسى نك كوستردیكى معجزه لر و مصره كونده ریلان «بلیات عشره» اوزرینه ابتدا بنی اسرائیلی صالحیورمكه راضی اولمش ایسه ده سوگره پشیمان اولوب حضرت موسى ایله بنی اسرائیلی اردو (۱) ایله تعقیب ایدهرك جده دكزی ساحلنده آرقلرندن یتمشدر . لکن حکمت خدا ایله دكز آچیلوب بنی اسرائیلی آسیه به صالحیوردیكى حالده تکرار قپانوب آرقلرندن کلان فرعون ایله اردوسنی غرق ایتمشدر . بنی اسرائیل مصر دن چیقدیغی كوندن اعتباراً ارض موعوده کلنجه به - یعنی قرق سنه قدر سمان حق تعالی حضرتلرینك یاغدیردیغی (مائده) ایله تعیش ایتمشدر .

بنی اسرائیل هر برى حضرت یعقوب علیه السلامك بر اوغلندن اولهق اوزره اون ایكى قومه یاخود «سبطه» آیرلش ایدى . بونلرك هر برى طورسینا اتكلرنده آیری آیری اردو قورمشلردر . حضرت موسى علیه السلام دخى طورسینا اوزرینه چیقوب جناب حقه قرق کون مناجاتدن سوگره (تورات شریفی) اخذ ایتمشدر . تورات شریف کلام الله اولوب انسانلر ایچون دستورالعمل طوتلمق ایچون ویرلمشدر . حضرت موسى (ع) بنی اسرائیلی ارض موعوده کیرمک ایچون دعوت ایتدیكى حالده اسرائیللر ارض موعوده ساکن اقوامدن قورقهرق کیرمه مشلر و بونك ایچون مجازات الهیه به اوغرامشلردر - یعنی قرق سنه شام چوللرنك طولاشدیریلوب بر طاقم فلاکتلره اوغرادلمش و آخقی بوندن سوگره ارض مقدسه کتورلمشلردر .

حکام وملوک - بنی اسرائیل حضرت موسیٰ نځ ارتحالندن سوځره مقامنه کچمش اولان حضرت یوشع (ع)ک قوماندهسی تحتنده اوله رق ارض مقدسه کیرمش وپک چوق محاربه دن سوځره انی فتح ایدهرک اوزرنده اقامت ایتمشدر. بنی اسرائیل اون ایکی فرقه اولدقلرندن مالک دخی اون ایکی قطعیه منقسم بولنوب هر بری بر سبطه ویرلمشدر. یالکزلاوی سبطی حصه آلمایوب عمومندن حاصلاتڭ عشرینی آلمغه باشلامشدر.

بنی اسرائیل اون ایکی کوچک جمهوریت اولوب هر بری مستقلا کندینی اداره ایدر ایدی. لکن اجنبی دشمنڭ تجاوزی وقوع بولدیغی حالده عموم بنی اسرائیل بر ذاتڭ قوماندهسی تحتنه کیروب متفقاً حرکت ایدرار ایدی. بوکبی رؤسا «حکام» نامیله مشهوردر. وبونلرڭ زمان اداره لرینه «حکام دوری» دینور. سوځره لری حکام. مالکی حسن صورتله اداره ایدهمدکلرندن حکمدار انتخاب ایلهمشدر.

عموم بنی اسرائیل اوزرینه حکمی جاری اولان اوچ حکمدار ظهور ایتمش بونلرڭ برنجیسی طالوت، ایکنچیسی حضرت داود، اوچنچیسی دخی حضرت سلیمان علیه السلامدر. داود علیه السلام زماننده بنی اسرائیل بیک بیوک فتوحاته نائل اووب مالکی (جک) دگزنندن فرات نهرینه قدر توسیع ایتمشدر.

حضرت داود (۱۶۷۸-۱۶۳۸) فلسطین بغریتی (جالوتی) اولدیرمکه شهرت صاحبی اولمش اولوب طالوتڭ وفاتندن سوځره حکمدار اعلان اولنمش ایدی. حضرت داود (ع) پیغمبردی شان اولوب کندینه (زبور شریف) نازل اولمشدر.

حضرت سلیمانہ (۱۶۳۸-۱۵۹۸) کلنجہ دنیادہ مشار الیہ حضرتاری قدر مشهور بو حکمدار کورامہ مشدر. کندیسنگ ٹروتی و عقلی کرک مسلمانلر آراسندہ کرک عہوم ملتلر ایچندہ ضرب مثل اولمشدر. حضرت سلیمان جن طائفہ سیلہ قوشلرہ حکم ایدر ایدی. وسلیمان علیہ السلام نبوت جھتیلہ بیوک رتبہ روحانیہ یی حائز اولدیغی کبی امور دنیادہ دخی بیک بیوک نفوذی وار ایدی. زماننک بولغان حکمدارلر کندیسنه اطاعت ایدرلر وزیرتنه کلیزلر ایدی. حضرت سلیمان (ع) قدس شریفده مشهور عالم اولان «مسجد اقصا» یی بنا وتزیین ایتدیرمشدر.

انقراض - حضرت سلیمان اوغلی (رحبعام) زماننده یوربعام نامنده بر ذات عصیان ایدہرک مالسکک بیوک قسمنی ضبط ایتمش و آیریجه بر حکومت تشکیل ایتمشدر. بنی اسرائیل دخی بو وجهله «اسرائیلیه» و «یهودیه» دولتلی نامیلہ ایکی دولت اولمشلر در. بنی اسرائیل اتفاق اوزره یشادیغی وقتک بیلہ خارجی دشمنلرینه قارشى طور مقدن عاجز ایدی. بودفعه ایسنه بسبتون ضعیف دوشمش و (آثوریلر) ایله (بابلیلر) ک تحت اطاعتلرینه کیرمشدر. بوندن سوگره بنی اسرائیل بردها استقلال اوزره یاشاماش واک سوگره دنیانک هر طرفنه طاغلمشدر.

ایکنچی باب.

آسیه قطعہسی

(ترک، چینلیلر، ہندولر)

ترک - آسیه قطعہسیندہ اسکیدن بری اوچ قوم اوتورر ایدی. بونلرک برنجیسی ترک طائفہسیدرکہ آسیهنگ شمال نصفندہ عشیرت (۱) حالندہ کز لر ایدی. آسیهنگ شرق طرفی چینلیلرک، جنوب طرفی دخی ہندولرک اندہ ایدی.

ترک طوائفی ہرنہ قدر کوچوک عشیرت لر اولہرق کز لرر ایدیسدہ آرہ صرہ ایچارندن بر قہرمان ظہور ایہرک جملہسنی یاخود بر قسمنی تختہ آلیر و بونک اوزرینہ اطرافہ تجاوز ایدہرک اورالردہ ساکن اولان اقوام مختلفہی دہشت ایچندہ براقیرلر ایدی. بو وجہلہ ترکرک آرہ صرہ بیوک دولت لر تشکیل ایتدکلری اولور ایدی. فقط تشکیل ایتدکلری دولت لر چوق مدت بقا بولما یوب باتار ایدی. چونکہ اول وقت ترک طائفہسی عشیرت حالنی حضرت حالنہ ترجیح ایدر ایدی. ترک سرکردہ لرنندن (اوغوز خان) ہجرت نبویہ دن اوچ بیگ درت یوز سنہ مقدم آسیه قطعہسنگ ہمان بتوننی ضبط ایہرک عظیم بر دولت تشکیل ایتمش اولدیغی حالک مذکور دولت دخی سائرلر کبی آز زمان ایچندہ طاغلمشدر.

ترکک ہجوملرینہ اک زیادہ دوچار اولمش اولان قطعہلر ایران، شرقی اوروپا و چین قطعہلری ایدی.

چينلىلەر - چينلىلەر اسكىدىن بىرى بيوك بر دولت اوله رق يشارلر ايدى. چينڭ شرتى طرفنده محييط كىبير دگزى، جنوبنك دنياده اڭ يوكسك اولان هيمالايه طاغلىرى، غربده دخى بللور طاغلىرى واقعدر. چين قطعسى غايت منبت اولوب انسانه لازم اولان شيلردن هر برىنى شامل بولديغىدىن چينلىلرڭ اطراف ممالكده كوزلرى يوق ايدى و اهالى يالڭز ممالكى اجنيلردن محافظه ايتىمگه چاليشيرلر ايدى. چين مالكى اوچ طرفدن يا كچلمز طاغلىرى، ياخود دگز ايله احاطه اولنمش اولوب يالڭز بر طرفى - يعنى بيوك تركستانه بتيشك اولان شمال طرفى آچىق ايدى. بونڭ اچون چينلىلر شمال حدودنك دنياده اڭ بيوك آثاردن «سدچين»ى انشا ايتمشلردر. بونكله برابرينه تركلر دائما چين قطعسىنى راحتسىز ايدرلر ايدى. حتى تركلر بر خيلى زمان چين اوزرنده حكومت ايتمشلر و چينلىلر ايله تركلرڭ قاريشمىلردن تاتار و مغول كىبى آزمه بر طاقم طوائف ظهور ايتمشدر.

يوقارىده بيان اولديغى وجهله چين قطعسى مالك متمدنه دن آيرلمش اولديغىدىن ترقى ايتمه مشدر. چينلىلر اصلاحاتى قبول ايتمزلر و حالا بوندىن بيكلرچه سنه مقدمكى اصول اوزره يشارلر.

چينده اصول و قوانين وضع ايدىن (قونفوجيئو) نام بر حكيمدر. بو كونكى كونده چينده حكومت ايدىن سلاله بوندىن آلتى يوز سنه مقدم چينى ضبط ايتمش اولان تاتار سلاله سيدر.

هندولر - هندوستان قطعسى دنياده اڭ مشهور واك زىنكىن (۱) اولان ممالكك بريدر. هندوستانك زىنكىنلىكى دائما

تاریخچه ظهور ایتمش اولان بیوک فاتحاری جلب ایتمش اولدیغندن هندولر دفعاتله اجنبی بیوندریغی آلتنه کیرمشلر و بیوک بر دولت تشکیل ایتمه موفق اوله مامشلردر. هندوستان قطعه سی اوتهدن بری (راجهلوق) یاد اولنان کوچك حكومتلردن عبارت ایدی. بو حكومتلر بر بری ایله اتفاق ایلرک خارجی دشمنلرینه قارشى حرکت ایله جکلری برده دائما بر بری ایله محاربه ایدرلر ایدی. اجنبیلر دخی اشبو احوالی کندیلری ایچون فرصت اتخاذ ایلرک مداخله ایدرلر ایدی. هندوستان بیوک بر قطعه اولوب شمالده چین ممالکنندن (هیمالایه) طاغلری ایله آیرامشدر و اوچ طرفی محیط هندى دگری ایله احاطه اولنمشدر. یالکز شمال غرب طرفندن ایرانه - یعنی شمديكى افغانستانه بیتیشك اولدیغندن هندوستان اوزرینه اولان هجوملر دخی اوطرفدن واقع اولور ایدی. هندوستان مقتدر بر دولت اولمش اولسه (سیند) نهري کچلمز بر خط مدافعه کسلمش اولور ایدی.

هندوستانک اهلای درت صنفه تقسیم اولنمش اولوب بر صنفه منسوب اولان بر آدم دیگر صنفه کچه مز ایدی. صنفلرک ایچنده الك معتبر اولان (براهمن) یعنی کاهن صنفی ایدی، آندن سوکوره عسکر، عسکردن سوکوره تجار، چفتجی، چوبان کبی سائر اصنافی الك سوکوره دخی اسیر کلیر ایدی.

هندولر چینلیلر واسکی ترکلر کبی پوت پرست ایدیلر. هندوستانده هجرت نبویهدن اون ایکی عصر مقدم (بودا) مذهبی نامیله بر یکی مذهب ظهور ایتمشدرکه حالا چینلیلر ایله هندولرک بر قسمی اومذهبه درلر. «بودا» اسمی ایسه مذکور

مذهبی میدانہ چیقاران برحکیمک اسمندن ایلری کلمشدر.
 هندولر پکچوق آثار براقمشلردر. «پاغوده» دینیلان جسیم
 معبدلر پکچوقدر. آثار ادبیه دخی چوق اولوب ازجمله «دامنه»
 عنوانلی بیوک بر اثر وادرکه برجزوی «همایون نامه» نامیله
 ادبیات عثمانیهده مشهوردر

اوچنچی باب

مصریلر

احوال اراضی، نیل مبارک، احوال عبومیه، بیوک سزوستریس،
 اون ایکی قوماندان، آماسیس، انقراض، اصول و عادت

احوال اراضی و نیل مبارک - مصر قطعہسی آفریقہنک

شیمالی شرقی طرفنک کائن بر اقلیم اولوب آسیه دن شمعی سویس
 قنالی ایله تفریق اولنمشدر. مصرک شمال طرفی بحر سفید، شرقی
 طرفی بحر احمر، جنوب طرفی سودان قطعہسی، غرب طرفی دخی
 صحرای کبیر ایله محاطدر. مصر قطعہسی جسیم ایسهده یالکز نیل
 مبارک نهرینک تشکیل ایتدیکی دره قابل اسکاندر. نیل مبارک اولسه
 ایدی مصرده صحرای کبیر. کبی بر چول اولمش اولور ایدی،
 چونکه مصرده قار و یغمور همان یاغماز.

ایشته بویله بر قطعہیی دنیاده انک برکتلی اقلیملردن صایدران
 نیل مبارک نهریدر، نیل مبارک منبعلری خط استوا اوزرندهدر.
 اورالرده یاز موسننده یاغمنده اولان بیوک یاغهورلردن طولایی